Stockholms stad

Tillämpningsanvisningar för sysselsättning och särskild individanpassat stödinsats för att underlätta arbete och studier inom socialpsykiatrin

Oktober 2023
Reviderade november 2026

stockholm.se

Tillämpningsanvisningar för sysselsättning inom socialpsykiatrin
Oktober 2023

Innehåll

1. Inledning 5

1.1 Vad är sysselsättning? 5

1.2 Vikten av sysselsättning för återhämtningsprocessen 6

2. Ansökan, utredning och beslut 7

2.1 Att utreda rätten till sysselsättning 7

2.2 Omfattning 9

2.3 Beslut och uppföljning 10

2.4 Ändring av beslut 11

3. Sysselsättning som insats och dess innehåll 11

3.1 Begreppen *närvaro, aktivt deltagande, kognitiv förmåga* och *social förmåga* 12

3.2 Socialt inriktad sysselsättning 13

3.3 Arbetsrehabiliterande sysselsättning 14

4. Arbetsrehabiliterande sysselsättning och gränsdragning i förhållande till särskilda arbetsmarknadsinriktade insatser ... 16

4.1 Stadens definition av kommunala arbetsmarknadsinsatser 16

4.2 Möjlighet att bevilja särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier 17

5. Samordning och samverkan med andra aktörer 21

5.1 FINSAM och Samordningsförbundet Stockholm 21

5.2 Försäkringskassan 22

5.3 Arbetsförmedlingen 23

Bilaga 1. Utrednings- och planeringsprocessen i korthet 25

1. Ansökan 25

2. Fatta beslut 25

3. Uppföljning 27

Bilaga 2. Processbeskrivning ingång till Jobbtorg från socialpsykiatrin 28

1. Inledning

1.1 Vad är sysselsättning?

Sysselsättning är en insats inom socialpsykiatrin i Stockholms stad, och vänder sig till de personer som ingår i målgruppen för socialpsykiatriska insatser enligt följande definition från Nationell psykiatrisamordning:

> *”En person har ett psykiskt funktionshinder om han/hon, har väsentliga svårigheter med att utföra aktiviteter på viktiga livsområden, och att dessa begränsningar har funnits, eller kan komma att bestå under en längre tid. Svårigheterna ska vara en konsekvens av psykisk störning”.*

Sysselsättning är ett individuellt anpassat stöd till individer i yrkesverksam ålder. Sysselsättning riktar sig oftast till personer som inte arbetar eller studerar och som inte aktivt söker arbete. Målsättningen med insatsen kan variera över tid och handlar om att på olika sätt öka individers livskvalitet och bidra till återhämtning. Mer konkret kan det handla om att bryta social isolering, att delta i en social gemenskap, att få struktur på dagen och att få möjlighet att ägna sig åt en meningsfull aktivitet eller uppgift.

Det föreligger inget hinder för äldreomsorgen att bevilja sysselsättning för personer över 65 år om behov bedöms föreligga.

Sysselsättning är en biståndsbedömd insats som prövas efter ansökan enligt 11 kap. 1 § i socialtjänstlagen (2025:400) (SoL). I lagstiftningen är rätten till sysselsättning formulerad i 8 kap. 10 §:

> *"Socialnämnden ska arbeta för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.*
>
> *Socialnämnden ska medverka till att dessa personer får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter deras individuella behov av särskilt stöd”*

Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd anger att socialtjänsten bör erbjuda anpassad daglig sysselsättning till individer med schizofreni och schizofreniliknande tillstånd med ingen eller svag arbetsmarknadsanknytning.[1]

1.2 Vikten av sysselsättning för återhämtningsprocessen

Personer med psykisk funktionsnedsättning är den grupp som har lägst sysselsättningsgrad av alla funktionshindergrupper och utgör en stor och växande andel av dem som får sin försörjning genom sjukförsäkringssystemet.[2] Personer med psykisk funktionsnedsättning har en svag förankring på arbetsmarknaden, och många saknar helt sysselsättning i vidare mening. Gruppen har också generellt sämre ekonomi och är beroende av bidrag för sin ekonomiska trygghet.[3] Av de uppföljningar som skett efter psykiatrireformen framstår bristen på daglig sysselsättning som ett av de mest överhängande problemen.[4]

Att arbeta, studera eller ha en annan meningsfull sysselsättning har många positiva dimensioner. Det ger en struktur på dagen och veckan, arbetsplatsen är en arena för sociala kontakter, där finns både lagstadgade och kamratliga stödfunktioner, samtidigt som det ger delaktigheten i samhället och stärker självkänslan. För personer med psykisk funktionsnedsättning är detta dimensioner som är avgörande för att kunna leva ett gott liv. Tillgång till arbete, studier eller meningsfull sysselsättning ska därför ses som en del i behandling, rehabilitering och stödet för personer med psykiskt funktionshinder.[5]

Enligt Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd rekommenderas att socialtjänsten bör erbjuda anpassad sysselsättning med individuell målsättning och uppföljning till personer med schizofreni och schizofreniliknande tillstånd som för närvarande inte vill eller kan studera eller arbeta. Avgörande för rekommendationen är att

[1] Socialstyrelsen (2018) *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd Stöd för styrning och ledning*. Art.nr 2018-9-6, s.33
[2] *Ambition och ansvar. Nationell strategi för utveckling av samhällets insatser till personer med psykiska sjukdomar och funktionshinder.* SOU 2006:100, s. 20.
[3] Ibid, s. 97.
[4] Ibid, s. 95.
[5] Ibid, s. 144.

åtgärden kan leda till ökad återhämtning, social funktion, livskvalitet samt minskad isolering.[6]

För den som för tillfället inte vill eller kan studera eller arbeta kan sysselsättning med individuell målsättning och uppföljning dels ge ett mer aktivt vardagsliv med sociala kontakter och en fungerande vardagsstruktur, dels bidra till återhämtning och möjlighet till framtida arbete.[7]

Målet med sysselsättning är att öka den enskildes livskvalitet och bidra till återhämtning, men inte alltid att den enskilde ska komma ut på arbetsmarknaden. Däremot kan åtgärden på sikt ge större möjlighet till ett arbete. Stödet till sysselsättning kan behöva anpassas om den enskildes tillstånd förändras.[8] Den enskildes behov kan variera över tid, och det behöver därför finnas olika typer av sysselsättning att välja mellan. I ett visst läge handlar det om att ha någonstans att vara, att kravlöst träffa andra människor i ett sammanhang. I ett annat läge handlar det om att ha något att göra, och i ytterligare ett annat läge handlar det om att få stöd att komma vidare till ett aktivt liv med studier eller arbete. Det är viktigt att fånga upp och stödja den enskildes egen vilja att hitta sin väg mot återhämtning.[9]

2. Ansökan, utredning och beslut

Den enskilde ansöker om sysselsättning enligt 11 kap. § 1 SoL. Sysselsättning är en frivillig insats och den enskilde kan ansöka om sysselsättning eller avsluta pågående sysselsättningsinsats när hen vill. Frivillighet och självbestämmande ska vara vägledande inom socialtjänsten. Det är den enskilde som gör valet inom ramen för befintliga resurser. Till socialtjänstens uppgifter hör även att på olika sätt försöka motivera den enskilde till en viss insats.[10]

2.1 Att utreda rätten till sysselsättning

När en ansökan om sysselsättning inkommer till nämnden ska utredning inledas skyndsamt. Med utredning avses all den

[6] Socialstyrelsen (2018) *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd Stöd för styrning och ledning*. Art.nr 2018-9-6, s.31.
[7] Ibid, s. 31.
[8] Nationella vård- och insatsprogram (vardochinsats.se)
[9] Socialstyrelsen (2018) *Nationella riktlinjer för vård och stöd vid schizofreni och schizofreniliknande tillstånd Stöd för styrning och ledning*. Art.nr 2018-9-6, s. 31.
[10] Socialstyrelsen (2015) *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten.* Art.nr. 2015-1-10, s. 38.

verksamhet som syftar till att göra det möjligt för nämnden att fatta beslut i ett ärende hos nämnden.[11]

Inom socialpsykiatrin i Stockholm stad utreds ansökningar med hjälp av det standardiserade utredningsinstrumentet DUR – dokumentation, utvärdering och resultat. DUR består av tre delar: en systematisk del som används vid nya ansökningar, en uppföljningsdel som används vid uppföljning av redan beviljade insatser och en guide som ger förslag på följdfrågor och vissa riktlinjer för dokumentation. Enligt beslut i kommunfullmäktige ska DUR användas i all handläggning och uppföljning inom socialpsykiatrin.

Om en person är yngre än 35 år bör livsområdet i DUR som heter *arbete, utbildning eller sysselsättning* alltid fördjupas även om ansökan inte specifikt rör sysselsättning som insats. En planering för arbetsinriktad rehabilitering bör finnas även om den i vissa fall kan vara mycket långsiktig.

2.1.1 Vem har rätt till sysselsättning?

Sysselsättning riktar sig till de som saknar annan daglig sysselsättning eller aktivitet på grund av psykisk funktionsnedsättning. Det är möjligt för den enskilde att delta i både öppen verksamhet och ha sysselsättning samtidigt. Detta då biståndsbedömd sysselsättning skiljer sig i innehåll och syfte i förhållande till öppna verksamheter, där sysselsättning är en strukturerad insats med mål och delmål som utförs med evidensbaserade metoder till skillnad från öppna verksamheter vars främsta syfte är gemenskap och en plattform för sociala sammanhang.

Det finns inget formellt krav på att den enskilde ska ha prövat deltagande i öppna verksamheter innan sysselsättning kan beviljas. Det finns inte heller något formellt krav på att en enskilde ska ha varaktig sjukersättning för att beviljas sysselsättning.

2.1.2 Personer som är aktuella på Arbetsförmedlingen och/eller uppbär försörjningsstöd

I ärenden där den enskilde har en aktualitet hos Arbetsförmedlingen eller uppbär ekonomiskt bistånd och ansöker om sysselsättning på grund av psykisk funktionsnedsättning är det av stor vikt att handläggaren samverkar med handläggare inom ekonomiskt bistånd och/eller handläggare på Arbetsförmedlingen.

[11] Ibid, s. 382.

Den som är aktuell på Arbetsförmedlingen och/eller uppbär ekonomiskt bistånd som bedöms sakna arbetsförmåga eller inte är aktuell för kommunala arbetsmarknadsinsatser kan beviljas sysselsättning utifrån individuell bedömning. Personer som uppbär försörjningsstöd där Jobbtorg inte är en del av planeringen kan även ingå i målgruppen för sysselsättning. Att en person deltar i sysselsättning ska inte vara ett krav för att beviljas ekonomiskt bistånd.

2.1.3 Den enskildes behov, syfte och mål ligger till grund för beslut och planering

När en ansökan om sysselsättning utreds är det av största vikt att tillsammans med den enskilde klargöra vad *behovet, syftet och målsättningen* är. Detta är grunden för att avgöra om det är insatsen sysselsättning som kan tillgodose behovet eller om det finns andra insatser som är mer lämpade för att uppnå den enskildes målsättning. Varje ansökan om sysselsättning ska utgå från en individuell bedömning utifrån den enskildes livssituation och behov.

Handläggare behöver ha ett utforskande förhållningssätt gentemot den enskildes livssituation och behov. Den enskilde kan komma i kontakt med nämnden i fråga om en ansökan som initialt rör någon annan insats. Om det framkommer i utredningen att det kan föreligga behov av flera eller andra insatser bör handläggaren informera om de insatser som finns att ansöka om. Personer med psykiskt funktionshinder behöver ofta stöd i att informera sig om och ta vara på sina rättigheter i samhället. Det kräver att personalen själva har goda kunskaper om lagstiftning och rättigheter och stödjer den enskilde i att ta tillvara sina rättigheter.[12]

Med utgångspunkt i den enskildes behov, förutsättningar och önskemål görs en planering och bedömning av behov av sysselsättnings- och rehabiliteringsinsatser.[13]

2.2 Omfattning

Omfattningen på insatsen sysselsättning enligt 11 kap. § 1 SoL i Stockholms stad delas in i tre tidsintervaller enligt följande:

1-12 timmar/vecka

---

[12] *Ambition och ansvar. Nationell strategi för utveckling av samhällets insatser till personer med psykiska sjukdomar och funktionshinder.* SOU 2006:100, s. 197.
[13] Ibid s. 291.

10-24 timmar/vecka
22-40 timmar/vecka

Syftet med intervallerna är främst att stärka rättssäkerheten för den enskilde och därmed specificera omfattningen på biståndet i beslut och beställning. Tidsintervallerna överlappar varandra för att den enskilde ska kunna ha ett flexibelt deltagande och själv kunna välja hur mycket hen vill gå utan att direkt behöva ett nytt biståndsbeslut. Vill den enskilde utöka sitt deltagande över intervallgränserna krävs det en ny bedömning och ett nytt biståndsbeslut.

Vid en ansökan om sysselsättning gör handläggaren en bedömning utifrån ansökan och vilket behov som framkommit i utredningen. Därefter fattas ett beslut om bifall, avslag eller delavslag beroende på behovsbedömningen i förhållande till ansökan.

I samband med bedömningen av biståndets omfattning är det av stor vikt att ha klargjort den enskildes *behov, syfte och målsättning* med insatsen. Handläggaren behöver göra en sammantagen bedömning av den enskildes livssituation och väga in faktorer som kan påverka omfattningen på biståndet.

2.3 Beslut och uppföljning

Beslut om sysselsättning fattas enligt 11 kap. § 1 SoL. Hur lång tid beslutet ska löpa är individuellt, men uppföljning ska ske minst var sjätte månad. Det finns inga hinder för att fatta exempelvis årsbeslut, men ändå följa upp insatsen var sjätte månad. Uppföljning sker med hjälp av uppföljningsdelen i DUR och ska dokumenteras enligt gängse rutin.

I det fall handläggaren har fattat årsbeslut omprövas inte rätten till bistånd vid den uppföljning som sker var sjätte månad. Uppföljning av insatsen bör också ske om den enskildes situation förändras på ett sådant sätt att det kan ha betydelse för insatsen.

Det är av stor vikt att handläggaren är uppmärksam på om den enskildes *behov, syfte och målsättning* har förändrats vid uppföljningen. Handläggaren behöver då informera den enskilde om möjligheter att exempelvis byta utförare eller ansöka om annan eller ytterligare insats.

För vissa insatser kan beslut om insatser även fattas med stöd av 11 kap. 4 § SoL. Se mer i kapitel 4: *arbetsrehabiliterande sysselsättning och gränsdragning i förhållande till särskilda arbetsmarknadsinriktade insatser.*

2.4 Ändring av beslut

En myndighet får enligt 37 § förvaltningslagen (FL) ändra ett beslut som den har meddelat som första instans om den anser att beslutet är felaktigt på grund av att det har tillkommit nya omständigheter eller av någon annan anledning. Ett beslut som till sin karaktär är gynnande för någon enskild part får dock bara ändras till den enskildes nackdel om

1. det framgår av beslutet eller de föreskrifter som det har grundats på att beslutet under vissa förutsättningar får återkallas,
2. tvingande säkerhetsskäl kräver att beslutet ändras omedelbart, eller
3. felaktigheten beror på att parten har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter.

Återkallelseförbehåll kan, förutom i de föreskrifter som beslutet grundas på, också följa av villkor som anges i beslutet. Det förutsätts i så fall att förbehållen utformas på ett sätt som uppfyller rimliga krav på förutsebarhet och är förenliga med kraven på legalitet, objektivitet och proportionalitet. Det är inte längre möjligt för en myndighet att utan ändringsförbehåll ändra ett gynnande beslut i en för den enskilde negativ riktning med hänvisning till en allmän princip om ”väsentligt ändrade förhållanden”.[14]

3. Sysselsättning som insats och dess innehåll

Sysselsättning och innehållet i biståndet bör ses som en möjlighet att främja den enskildes återhämtningsprocess, alternativt upprätthålla förmågor och färdigheter och undvika att dessa minskar eller försvinner. I bedömningen av rätten till sysselsättning och vilken typ av sysselsättning som kan vara lämplig är det även av stor vikt att göra en bedömning av stödbehovet. Socialpsykiatrins målgrupp är bred, och stödbehovet varierar i omfattning samt vilken typ av aktiviteter den enskilda individen behöver stöd med.

Målet med sysselsättning är att öka individens livskvalitet och bidra till återhämtning, men inte alltid att personen ska komma ut på arbetsmarknaden. Däremot kan åtgärden på sikt ge större möjlighet till ett arbete. Insatsen sysselsättning kan behöva anpassas om individens tillstånd och stödbehov förändras. En individ bör ges möjlighet att pendla mellan kravlös social samvaro, meningsfull

[14] Socialstyrelsen (2021) *Handläggning och dokumentation- handbok för socialtjänsten*. Art. nummer 2021-12-7658, s. 134

sysselsättning, och stöd till arbete eller studier. Daglig aktivitet, en sysselsättning, är ofta nödvändig för en lyckad behandling och återanpassning i samhället.[15]

Hur länge insatsen sysselsättning ska pågå är individuellt, och är en bedömning som behöver utgå från varje individs specifika livssituation. Eftersom socialpsykiatrins målgrupp innefattar individer med olika omfattande stödbehov, finns det personer som behöver sysselsättning under långa perioder för att upprätthålla och utveckla förmågor och färdigheter och undvika att dessa minskar eller försvinner. För andra individer inom målgruppen är det rimligt att se sysselsättning som ett första steg mot annan typ av aktivitet i vardagen, ex. arbete. Denna bedömning ska utgå från varje enskild individs stödbehov, målsättning och förutsättningar.

Sysselsättning kan ses som ett paraplybegrepp, där insatsen rymmer två inriktningar: *socialt inriktad sysselsättning och arbetsrehabiliterande sysselsättning*. Handläggaren har ett ansvar att i samband med utredningen klargöra den enskildes *behov, syfte och målsättning* och utifrån detta vägleda den enskilde i att välja lämplig utförare.

3.1 Begreppen *närvaro, aktivt deltagande, kognitiv förmåga* och *social förmåga*

Närvaro

Detta begrepp innefattar den enskildes förmågor att närvara på sin sysselsättningsverksamhet. Detta utgår från om den enskilde är i behov av exempelvis:

- Stöd i form av påminnelser om vilka dagar och tider hen ska närvara

Aktivt deltagande

Aktivt deltagande innefattar den enskildes förmåga att aktivt delta i sin sysselsättningsverksamhet. Detta utgår från om den enskilde är i behov av exempelvis:

- Stöd i att fullfölja uppgifterna eller aktiviteterna på sysselsättningsverksamheten
- Stöd i att ta egna initiativ

Kognitiv förmåga

[15] Nationella vård- och insatsprogram (vardochinsats.se)34

Det är vanligt förekommande att personer inom socialpsykiatrins målgrupp har olika grader av kognitiva funktionsnedsättningar. Detta utgår från om den enskilde är i behov av exempelvis:

- Stöd för att förstår hur arbetsuppgifter ska utföras i form av extra genomgång av instruktioner
- Stöd i att lösa problem som uppstår i utförandet av aktiviteterna
- Stöd i att fatta beslut
- Stöd i att tillämpa kunskap
- Stöd i att fokusera, uppmärksamhet och koncentration
- Stöd i att beräkna tidsåtgång

Social förmåga

En viktig del i att bevilja sysselsättning är att stärka eller upprätthålla den sociala förmågan och undvika eller minska isolering. Detta utgår från om den enskilde är i behov av exempelvis:

- Stöd i att vistas i sociala sammanhang
- Stöd i att skapa och upprätthålla kontakter med andra
- Stöd i att bryta/minska isolering

3.2 Socialt inriktad sysselsättning

Den sysselsättning som avser social inriktning har som huvudsyfte att stötta den enskilde till ett aktivt vardagsliv och möjlighet till social samvaro, utan prestationskrav. Tillsammans med individen undersöker man vilka aktiviteter utanför hemmet som finns tillgängliga och som kan vara aktuella. Den enskilde kan behöva mer eller mindre omfattande stöd i att ingå i sociala sammanhang, aktivt delta i verksamheten, skapa en fungerande vardagsstruktur och minska isolering.

Utifrån vad den enskilde uttryckt är *behov, syfte och målsättningen* med insatsen kan denna inriktning ses som en möjlighet till aktivitet för personer som för tillfället *inte uttrycker en önskan om att närma sig arbetsmarknaden eller studera*. Syftet är att den enskilde ska ha en meningsfull aktivitet att fylla sina dagar med.

Det är dock av stor vikt att vara uppmärksam på att den enskildes *behov, syfte och målsättning* kan förändras i samband med uppföljningar och att det i sådana fall kan finnas anledning att informera om möjligheterna att byta utförare eller insats som bättre passar den enskildes mål.

Den socialt inriktade sysselsättningen kan generellt ge ett mer omfattande stöd i aktiviteter som rör närvaro, aktivt deltagande, kognitiv förmåga och social förmåga. Personalen på sysselsättningen kan också behöva vara behjälpliga med och stötta den enskilde i att använda eventuella hjälpmedel som hen har. Vid en bedömning om sysselsättning kan det finnas anledning att ta ställning till om det finns ett stödbehov inom ramen för samtliga eller några av dessa områden.

Det finns inga krav på att den enskilde ska uppbära varaktig sjukersättning eller aktivitetsersättning för att beviljas denna insats. Det finns heller inga krav på läkarintyg med sjukskrivning eller läkarutlåtanden med fastställd diagnos. Bedömningen om rätten till bistånd ska alltid utgå från en helhetssyn avseende den enskildes livssituation och behov.

3.3 Arbetsrehabiliterande sysselsättning

Personer med psykiskt funktionshinder har en svag förankring på arbetsmarknaden, stora svårigheter att få tillgång till rehabiliterande insatser och meningsfull sysselsättning och hänvisas alltför ofta till passivitet och inaktivitet.[16] Rehabilitering och återgång till eller att påbörja arbete eller studier är en avgörande fråga för att förhållandena för personer med psykiskt funktionshinder i realiteten ska kunna utvecklas och normaliseras.[17]

Den del av sysselsättningsinsatsen som avser arbetsrehabilitering syftar till att erbjuda personer inom socialpsykiatrins målgrupp att närma sig arbetsmarknaden eller påbörja studier.

Utifrån vad den enskilde uttryckt är *behov, syfte och målsättningen* med insatsen kan denna inriktning ses som en möjlighet till aktivitet för personer som *uttrycker en önskan om att närma sig arbetsmarknaden eller studera.* Insatsen bygger på vilja och motivation, och även personer med stort stödbehov i övriga livsområden kan bli aktuella för arbetsrehabiliterande sysselsättning. Det är därför av stor vikt att handläggare frågar vad den enskilde önskar uppnå med sitt deltagande i sysselsättning.

Den arbetsrehabiliterande sysselsättningen skiljer sig i syfte och innehåll från socialt inriktad sysselsättning. Målet med denna typ av sysselsättning är en möjlighet för enskilda individer inom socialpsykiatrins målgrupp att närma sig arbetsmarknaden. Den

[16] *Ambition och ansvar. Nationell strategi för utveckling av samhällets insatser till personer med psykiska sjukdomar och funktionshinder.* SOU 2006:100, s. 24.
[17] Ibid, s. 205.

enskilde kan behöva stöd i sammanhang som rör närvaro, aktivt deltagande, kognitiv förmåga och social förmåga. Utöver detta innehåller insatsen mer arbetsrehabiliterande inslag så som kartläggning av den enskildes förmågor och intressen, samverkan med andra myndigheter (ex. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan) samt ekonomisk rådgivning.

Till följd av att den arbetsrehabiliterande sysselsättningen skiljer sig från socialt inriktad sysselsättning i innehåll och utförande, är rekommendationen att personer som önskar och har förmåga uppmuntras till att delta i större utsträckning på sina sysselsättningsverksamheter och därmed placeras i de övre tidsintervallerna. Insatsen innehåller även olika förberedande aktiviteter och samordning vilka räknas som en del av insatstiden, vilket innebär att utförare av denna typ av insatser lägger ner mer tid och resurser på själva utförandet och stödet. Bedömningen om vilken intervall den enskilde bör placeras är individuell och behöver ha sin utgångspunkt i den enskildes ansökan och följande behovsbedömning.

I en process där en person tidigare deltagit i socialt inriktad sysselsättning och sedan ska ta steget vidare till arbetsrehabiliterande sysselsättning, alternativt ta del av stadens kommunala arbetsmarknadsinsatser eller särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier, kan det finnas anledning att se över möjligheterna för den enskilde att under en övergångsperiod behålla sin sysselsättningsplats parallellt med att hen påbörjar en process mot att närma sig arbetsmarknaden/börja studera. Hur lång denna period bör vara är en individuell bedömningsfråga.

Anledningen till att det kan finnas skäl till att göra en individuell bedömning i dessa fall är att personerna ofta deltagit länge i sin sysselsättningsverksamhet som har kommit att bli en trygg och välkänd plats för dem. Att ges möjlighet att fortsätta gå dit kan skapa förutsättningar för en mer lyckad övergång till arbetsrehabiliterande insatser, kommunala arbetsmarknadsinsatser eller särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier och på så sätt främja den enskildes återhämtningsprocess, öka delaktigheten i samhället på samma villkor som andra samt möjliggöra för den enskilde att nå sina mål.

Stadens olika insatser ska alltså inte ses som en stegvis process där den ena insatsen föregår den andra. Att delta i stadens kommunala arbetsmarknadsinsatser, erhålla individpassat stöd till arbete eller

studier eller delta arbetsrehabiliterande sysselsättning förutsätter inte ett tidigare deltagande i en förberedande insats. Däremot överlappar insatserna delvis varandra och olika aktörer i staden ansvarar för de olika insatserna. En viss överlappning och flexibilitet i när ansvar går över från en part till en annan samt parallellt stöd är av stor vikt.

4. Arbetsrehabiliterande sysselsättning och gränsdragning i förhållande till särskilda arbetsmarknadsinriktade insatser

Stadens kommunala arbetsmarknadsinsatser har placerats organisatoriskt inom ramen för arbetsmarknadsförvaltningen och till stor del inom Jobbtorg Stockholm. Dessa åtgärder ges som stöd till personer som söker försörjningsstöd och behöver hjälp att komma in på arbetsmarknaden eller förbättra sina möjligheter att få ett arbete. Därutöver kan arbetsmarknadsförvaltningen genom Jobbtorg erbjuda särskilda arbetsmarknadsinriktade insatser till personer inom socialpsykiatrin. För dessa senare nämnda insatser krävs biståndsbeslut enligt 11 kap. 4 § SoL.

4.1 Stadens definition av kommunala arbetsmarknadsinsatser

Med stadens kommunala arbetsmarknadsinriktade insatser avses insatser och stöd riktade till den enskilde med tydligt fokus på arbete eller studie och ett primärt syfte att den enskilde ska komma i arbete eller börja studera. Vissa kommunala arbetsmarknadsinsatser kan uppfattas ha liknande innehåll som sysselsättning inom valfrihetssystemet. Det beror på att sysselsättning som insats har kommit att innehålla både traditionell sysselsättning och arbetsrehabiliterande sysselsättning.

Staden särskiljer däremot i definition och ansvarsfördelning mellan sysselsättning och kommunala arbetsmarknadsinsatser.

Den arbetsrehabiliterande sysselsättningen erbjuds till personer i målgruppen som uttryckt en önskan om att *närma sig arbetsmarknaden eller studera*, men fortfarande har ett stödbehov inom vissa aktiviteter och står längre ifrån arbetsmarknaden. I frågan om man ska erbjuda den enskilde arbetsrehabiliterande sysselsättning eller särskilt individanpassad stödinsats för att

underlätta arbete eller studier inom ramen för Jobbtorg är det alltså den enskildes stödbehov som avgör. Arbetsrehabiliterande sysselsättning ges till personer som bedöms ha större stödbehov än vad Jobbtorg Stockholm tillhandahåller.

Det finns inga krav på att den enskilde ska uppbära varaktig sjukersättning eller aktivitetsersättning för att beviljas arbetsrehabiliterande sysselsättning. Det finns inga krav på läkarintyg med sjukskrivning eller läkarutlåtanden med fastställd diagnos. Det finns inga krav på att deltagande i arbetsrehabiliterande sysselsättning ska vara ett villkor för erhållandet av försörjningsstöd. Bedömningen om rätten till bistånd ska alltid utgå från en helhetssyn avseende den enskildes livssituation, behov och målsättning.

Det finns inte heller några krav på att den enskilde ska vara inskriven på Arbetsförmedlingen för att erhålla denna insats. Finns det en kontakt med Arbetsförmedlingen och/eller Försäkringskassan är det lämpligt att dessa samverkanspartners involveras i planeringen.

4.2 Möjlighet att bevilja särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier

4.2.1 Skrivelser om kommunens möjligheter och skyldigheter enligt SoL

Utöver den biståndsbedömda sysselsättningen som finns inom ramen för de socialpsykiatriska insatserna i valfrihetssystemet, har staden möjlighet att bevilja särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 11 kap. 4 § SoL.

11 kap. 1 § i SoL reglerar rätten till bistånd enligt följande formulering:

> *”En enskild som inte själv kan tillgodose sina personliga behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få insatser av socialnämnden för dessa behov.*
>
> *Den enskilde ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden genom insatserna”*

Utifrån denna paragraf bedöms och utreds sysselsättning inom socialpsykiatrin.

Inom ramen för SoL finns även möjligheter för kommuner att bevilja bistånd enligt 11 kap. 4 §:

> *”Socialnämnden får ge insatser för att tillgodose personliga behov utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det”*

Kommunen har därmed en möjlighet att ge bistånd med stöd av 11 kap. 4 § SoL. Att ge bistånd är i det fallet således en möjlighet, inte en skyldighet, för kommunen.

Bestämmelsen i 11 kap. 4 § SoL medför inte någon rättighet för den enskilde, utan endast en befogenhet för kommunerna att ge bistånd utöver sitt ansvar enligt 11 kap. 1 § SoL. Med stöd av 11 kap. 4 § SoL kan kommunfullmäktige besluta att personer med visst behov kan få viss insats som är ett komplement till insats som beviljas med stöd av 11 kap. 1 § SoL. Beslut om insatser med stöd av 11 kap. 4 § SoL kan inte prövas genom förvaltningsbesvär utan endast i form av laglighetsprövning enligt kommunallagen. Den enskildes rätt att få sin ansökan om stöd enligt 11 kap. 4 § SoL prövade av domstol är därför begränsad i förhållande till ärenden enligt 11 kap. 1 § SoL, genom att domstolen inte prövar beslutet i sak utan endast om det är rätt i ett formellt hänseende.

Att bevilja särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier omfattas normalt inte av rätten till bistånd enligt 11 kap 1 § SoL. Av JO:s praxis framgår att ett beslut om insats som motsvarar den tidigare 4 kap. 2 § SoL (numera 11 kap. 4 § SoL) ska föregås av ett beslut om avslag på ansökan om insats enligt 11 kap. 1 § SoL. Detta för att säkerställa att den enskilde får ett överklagbart beslut genom förvaltningsbesvär.

När en ansökan om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 11 kap. 4 § SoL beviljas, ska den ha föregåtts av ett beslut att avslå ansökan enligt 11 kap. 1 § SoL.

4.2.2 Ansökan, utredning och beslut enligt 11 kap. 4 § SoL

Skillnaden mellan insatsen särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier och sysselsättning inom socialpsykiatrin är att särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier har ett tydligt och primärt fokus på arbete eller studier. Denna insats kan ses som en möjlighet för personer som uttrycker en vilja att arbeta eller studera, med

aktualitet inom socialpsykiatrin, att delta i kommunala arbetsmarknadsinsatser. Det kan också vara en möjlighet för personer som har biståndsbedömd sysselsättning att parallellt delta i kommunala arbetsmarknadsinsatser samtidigt som de deltar i sin sysselsättningsverksamhet.

Läs mer om individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier i *Riktlinjer avseende individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap. § 2 SoL.*

4.2.3 Handläggning och kriterier

Handläggningsprocessen avseende ansökan om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier är i grunden densamma som för övriga insatser. Ansökan ska utredas enligt DUR och en utredning ska sammanställas som grund till beslutet. Skillnaden är att beslutet först formuleras som ett avslag enligt 11 kap. 1 SoL, för att sedan beviljas enligt 11 kap. 4 § SoL.

Följande krav behöver uppfyllas för att beviljas särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 11 kap. 4 § SoL:

- Den enskilde ska ha en pågående kontakt med specialistpsykiatrin vid ansökningstillfället.
- Den enskildes primära mål är arbete eller studier.
- Den enskilde har varaktiga stödbehov som innebär att den enskilde inte kan finna, få och behålla ett arbete på egen hand.
- Den enskilde har en önskan om att arbeta eller studera. Den enskilde är införstådd i vad som krävs och är beredd att lägga ner det arbete som krävs för att nå arbete eller studier.
- Den enskilde samtycker till att insatsen samordnas med specialistpsykiatrin.
- Den enskilde bedöms kunna börja arbeta inom ramen för insatsen tillsammans med arbetsspecialist. Denna bedömning görs av handläggare efter inhämtad bedömning från arbetsspecialisten på Jobbtorg.
- Lämplig arbetsmarknadspolitisk åtgärd bedöms inte kunna erbjudas av Arbetsförmedlingen.

4.2.4 Behov, syfte och målsättning styr

Beviljande av insats i form av individanpassat stöd till arbete eller studier behöver utgå från en individuell bedömning av stödbehov och målsättning. Vid en utredning av ansökan om individanpassat stöd till arbete eller studier är det av stor vikt att handläggaren

kartlägger den enskildes *behov, syfte och målsättning* med önskad insats. En dialog behöver föras med den enskilde för att se till att rätt insats beviljas i rätt tid. Handläggaren behöver ha ett utforskande och motiverande förhållningssätt, samt ta den enskildes motivation och önskemål i beaktande.

4.2.5 Tidsbegränsning

Hur lång tid insatsen ska pågå utgår från en individuell bedömning. Stadens rekommendation är att socialpsykiatriska insatser följs upp var sjätte månad tillsammans med den enskilde och utförare. Om någon av parterna påkallar det, kan uppföljning behöva ske oftare. Det är också viktigt att skilja på uppföljning av insats och uppföljning av rätten till bistånd. Uppföljning av insatsens innehåll och utförande sker som minst var sjätte månad.

4.2.6 Laglighetsprövning

Beslut enligt 11 kap. 4 § SoL kan inte prövas via förvaltningsbesvär. Det innebär att beslutets materiella innehåll inte kan prövas. Beslutet kan däremot laglighetsprövas. Förutsättningen för att ett beslut ska kunna överklagas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen (2017:725), KL, är att det inte kan överklagas med förvaltningsbesvär enligt någon annan lag eller författning.[18] Vid laglighetsprövningen avgör domstolen om beslutet strider mot någon lag eller författning, till exempel genom att det har begåtts något formellt fel eller om kommunen har överskridit sina befogenheter. Mer information om detta finns i 13 kap. KL.

4.2.7 Ändringsförbehåll

Huvudregeln är att gynnande förvaltningsbeslut inte kan ändras till den enskildes nackdel eller återkallas. Det innebär att en enskild, som t.ex. har beviljats bistånd enligt SoL ska kunna förlita sig på att beslutet inte ändras. Den enskilde har ett behov av att känna trygghet och kontinuitet för att kunna planera sin situation.[19]

I beslut som fattas enligt 11 kap. 4 § SoL och som enbart kan laglighetsprövas är bestämmelserna 37 § FL om ändring av beslut inte tillämplig, men för den enskildes rättssäkerhet bör tillämpningen ändå utgå från motsvarande förutsättningar. Ett gynnande beslut kan då som huvudregel bara ändras om beslutet innehåller ett ändringsförbehåll. Beslutet om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier

[18] Socialstyrelsen (2021) *Handläggning och dokumentation- handbok för socialtjänsten*. Art. nummer 2021-12-7658, s. 144
[19] Ibid, s. 134

enligt 11 kap. 4 § SoL bör därför, om det är lämpligt i det enskilda fallet, innehålla ett ändringsförbehåll. Ett beslut om rätt till insats ska då endast ändras om det sker på grund av väsentligt ändrade förhållanden.

5. Samordning och samverkan med andra aktörer

För att vara säker på att en rehabiliteringsprocess initieras för enskilda personer med psykiskt funktionshinder har alla myndighetsföreträdare uppdraget att identifiera personer i målgruppen med behov av arbetsrehabilitering.[20]

Det är viktigt att alla personer och företrädare för myndigheter som är relevanta för den enskildes rehabiliteringsprocess finns med i planeringen. Det kan vara socialtjänsten, om den enskilde behöver hjälp och stöd i t.ex. boendet, komma upp på morgonen eller med att sköta sin hygien. Det kan vara psykiatripersonal som behöver anpassa medicindelning eller terapitillfällen för att behandlingen ska fungera för den enskilde. Arbetsförmedlingen bör vara med i olika skeden av processen för att diskutera möjligheten till skyddad anställning, eller andra arbetsmarknadspolitiska program som kan vara aktuella.

Utöver detta kan det finnas närstående, arbetsgivare eller andra som är relevanta för rehabiliteringsprocessen. Insatserna ska planeras i nära samverkan med samtliga myndigheter utifrån de utredningar som gjorts och de behov och önskemål den enskilde har.[21] Sammanfattningsvis ska planeringen göras med den enskildes behov och önskemål i centrum, och med en samlad bild av resurser och behov av stöd.[22]

5.1 FINSAM och Samordningsförbundet Stockholms stad

Samordningsförbundet i Stockholms stad är ett finansiellt samordningsförbund inom rehabiliteringsområdet. Förbundet ägs av Stockholms stad, Försäkringskassan, Region Stockholm och Arbetsförmedlingen. Samordningsförbundet Stockholms stad ska komplettera ordinarie verksamheter och bidra till att skapa en

[20] *Ambition och ansvar. Nationell strategi för utveckling av samhällets insatser till personer med psykiska sjukdomar och funktionshinder.* SOU 2006:100, s. 277.
[21] Ibid, s. 270.
[22] Ibid, s. 280.

struktur så att samverkan mellan myndigheterna fungerar över tid. Genom Samordningsförbundet Stockholms stad kan parterna gemensamt bygga mer strukturerade och hållbara former för samverkan, främja metodutveckling och skapa fler aktiviteter som ger målgruppen ökade möjligheter att utveckla sin arbetsförmåga och bli oberoende genom egen försörjning.

Inom ramen för Samordningsförbundet Stockholms stad finns ett antal insatser med syfte att stötta enskilda individer att närma sig arbetsmarknaden. När en person ansöker om sysselsättning kan det finnas anledning för handläggaren att undersöka om det finns relevanta insatser via Samordningsförbundet Stockholms stad som kan vara aktuella för den enskilde att delta i.

5.2 Försäkringskassan

Försäkringskassan är en statlig myndighet som arbetar på uppdrag av regeringen. Myndighetens uppdrag inom sjukförsäkringen är att ge rätt ersättning till rätt person.

5.2.1 Försäkringskassans samordningsansvar

Försäkringskassan samordnar den arbetslivsinriktade rehabiliteringen inom sjukförsäkringsområdet. Genom att skaffa sig en helhetssyn kan Försäkringskassan samordna insatserna från olika aktörer och använda dem effektivt för att ge det stöd som den enskilde behöver. Om man inte har en arbetsgivare är det Försäkringskassan som ansvar för samordning av de arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatserna.[23]

Samordning av arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser innebär att Försäkringskassan samlar in underlag för att kunna ta ställning till vilka behov av insatser den enskilde har. Utifrån detta görs en plan tillsammans med den enskilde och ser till att insatserna kommer igång.

Försäkringskassan avgör vilka insatser och rehabiliteringsaktörer som är aktuella utifrån den enskildes behov. Oftast är det Arbetsförmedlingen, kommunen och hälso- och sjukvården. Försäkringskassan ska verka för att aktörerna genomför de insatser som ligger inom sina verksamhetsområden. Respektive aktör ansvarar sedan för att genomföra och bekosta insatserna. Personer med psykisk sjukdom eller funktionsnedsättning behöver ett individanpassat och samlat stöd av psykiatrin, socialtjänsten,

[23] Samordning av rehabiliteringsinsatser hos Försäkringskassan - Kunskapsguiden

Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen för att de ska komma ut i arbetslivet. Därför måste de inblandade myndigheterna samarbeta på lokal nivå och känna till varandras uppdrag och arbetssätt.[24]

5.2.2 Samordnad rehabilitering

Inom ramen för Försäkringskassans arbete med rehabiliteringsprocesser finns möjlighet för enskilda personer att ansöka om *samordnad rehabilitering.* En ansökan om samordnad rehabilitering ska vara skriftlig och ställd till Försäkringskassan. Även handläggare på Försäkringskassan kan ta initiativ till detta.

Om den enskilde har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering för t kunna återfå arbetsförmågan kan hen ansöka samordning av rehabiliteringsinsatser hos Försäkringskassan. Förutsättningen för att beviljas detta är att arbetsförmågan är nedsatt. Försäkringskassan ska då klarlägga den enskildes behov av rehabilitering och se till att de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering vidtas. Försäkringskassan ska vid behov samverka med andra rehabiliteringsaktörer, till exempel vården, Arbetsförmedlingen, socialtjänsten och verka för att var och en inom sitt ansvarsområde vidtar de åtgärder som behövs för en effektiv rehabilitering. Försäkringskassan tillhandahåller inte själv några rehabiliteringsåtgärder.[25] Även en person som saknar sjukpenninggrundande inkomst kan ha rätt till samordnad rehabilitering.[26]

Syftet med samordnad rehabilitering är att den enskilde ska få tillbaka arbetsförmågan och förutsättningar för att försörja sig själv genom förvärvsarbete. Med rehabilitering avses alltså *arbetslivsinriktad* rehabilitering. Försäkringskassan ska i samråd med den enskilde se till att behovet av rehabilitering klarläggs och att rehabiliteringsåtgärder påbörjas så snart som möjligt.[27]
För mer information om samordnar rehabilitering, se Försäkringskassan webbplats.

5.3 Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen har huvudansvaret för insatser mot arbetslöshet och är en viktig samverkanspart när det gäller stöd och insatser för att arbetslösa personer ska bli självförsörjande. Arbetsförmedlingen

[24] Samordning av rehabiliteringsinsatser hos Försäkringskassan - Kunskapsguiden
[25] Samordning av rehabiliteringsinsatser hos Försäkringskassan - Kunskapsguiden
[26] En person som har nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom men som saknar SGI, sjukpenningsgrundande inkomst, kan inte få sjukpenning eller rehabiliteringsersättning.
[27] 30 kap. 9 och 11 §§ SFB, Socialförsäkringsbalken.

erbjuder service och tjänster till arbetssökande och arbetsgivare. Arbetsförmedlingens uppdrag handlar i grunden om att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. En viktig uppgift är också att rusta de som står långt ifrån arbetsmarknaden för att förhindra utslagning och öka sysselsättningen.[28]

För personer som har en funktionsnedsättning finns det olika typer av stöd inom ramen för Arbetsförmedlingens verksamheter som syftar till att förbättra den enskildes möjligheter på arbetsmarknaden. Om den enskilde har en kontakt på Arbetsförmedlingen är det av stor vikt att planeringen för att närma sig eller återgå till arbete/studier görs tillsammans med ansvarig handläggare på Arbetsförmedlingen.

För mer information om det stöd Arbetsförmedlingen erbjuder, se Arbetsförmedlingen webbplats.

[28] Arbetsförmedlingen – uppdrag, service och tjänster - Kunskapsguiden

Bilaga 1. Utrednings- och planeringsprocessen i korthet

1. Ansökan

- Ansökan om sysselsättning eller särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier inkommer
- Fastställ målgruppstillhörighet enligt stadens definition för målgruppen inom socialpsykiatrin.
- Utred rätten till bistånd och stödbehov enligt utredningsinstrumentet DUR. Handläggare rekommenderas att ställa fördjupade frågor avseende livsområdena *arbete, utbildning och sysselsättning, intressen (fritid och aktiviteter), psykisk hälsa* och *vardagsaktiviteter (ADL)* när en ansökan om sysselsättning eller individanpassat stöd till arbete eller studier utreds.
- Klargör *behov, syfte och målsättning* tillsammans med den enskilde inom ramen för DUR-utredningen.
- Om ansökan rör särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier: se separat process i bilaga 2.
- Klargör hur behoven kan tillgodoses.
- Gör en sammantagen bedömning avseende andra aktörers ansvar i kombination med stödbehovet.
- Om ansökan rör sysselsättning enligt SoL 11 kap. 1 § gör en bedömning utifrån ansökan och stödbehov hur mycket den enskilde ges möjlighet att delta i sin sysselsättningsverksamhet (utifrån stadens intervaller).

2. Fatta beslut

- Om ansökan rör sysselsättning enligt SoL (2025:400): beslut fattas enligt 11 kap. 1 § SoL.
- Beslutet ska motiveras.
- Vid avslag eller delavslag: informera den enskilde om rätten att överklaga och var vid behov behjälplig i överklagningsprocessen.
- Om ansökan rör särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier: beslut att avslå enligt 11 kap. 1 § SoL. Beslut att bevilja enligt 11 kap. 4 § SoL.

2.1 Vid bifall – planera för socialt inriktad sysselsättning

- Utifrån den enskildes *behov, syfte och målsättning* – var behjälplig med att välja utförare om den enskilde önskar.
- Skicka beställning till utföraren.

- Genomförandeplan sa ha inkommit från utföraren inom 15 dagar ifrån det att beställningen har skickats. Se över genomförandeplanen och säkerställ att den stämmer överens med beställningen.
- Samverka och planera tillsammans med ex. vårdkontakter, anhöriga och/eller andra relevanta samverkansaktörer om att insatsen påbörjas - vid behov och om den enskilde samtycker kan det vara lämpligt att upprätta en samordnad individuell plan (SIP).
- Informera om att uppföljning sker var sjätte månad.

2.2 Vid bifall – planera för arbetsrehabiliterande sysselsättning

- Utifrån den enskildes *behov, syfte och målsättning* – var behjälplig med att välja utförare om den enskilde önskar.
- Samverka och planera tillsammans med ex. Arbetsförmedling, Försäkringskassa, anhöriga och vårdkontakter om att insatsen påbörjas – vid behov och om den enskilde samtycker kan det vara lämpligt att upprätta en samordnad individuell plan (SIP).
- Skicka beställning till utförare.
- Genomförandeplan sa ha inkommit från utföraren inom 15 dagar ifrån det att beställningen har skickats. Se över genomförandeplanen och säkerställ att den stämmer överens med beställningen.
- Informera om att uppföljning sker var sjätte månad.

2.3 Vid bifall – planera för särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier

- Planera in ett flerpartsmöte med Jobbtorg via funktionsbrevlåda alfa@stockholm.se.
- Samverka och planera tillsammans med ex. Arbetsförmedling, Försäkringskassa, anhöriga och vårdkontakter om att insatsen påbörjas – vid behov och om den enskilde samtycker kan det vara lämpligt att upprätta en samordnad individuell plan (SIP).
- Skicka beställning till Alfa.
- Genomförandeplan sa ha inkommit från utföraren inom 15 dagar ifrån det att beställningen har skickats. Se över genomförandeplanen och säkerställ att den stämmer överens med beställningen.
- Informera om att uppföljning sker var sjätte månad.

3. Uppföljning

- Efter sex månader följs insatsen upp med hjälp av uppföljningsdelen i DUR
- Följ upp om *behov, syfte och målsättning* kvarstår eller om det skett förändringar
- Gör vid behov en ny bedömning avseende rätten till bistånd
- Gör vid behov en ny bedömning avseende omfattningen på biståndet
- Var vid behov behjälplig med att byta utförare som bättre passar den enskildes önskemål
- Revidera vid behov SIP tillsammans med övriga aktörer
- Om insatsen fortsätter – skicka ny, uppdaterad beställning.
- Genomförandeplan sa ha inkommit från utföraren inom 15 dagar ifrån det att beställningen har skickats. Se över genomförandeplanen och säkerställ att den stämmer överens med beställningen.

Bilaga 2. Processbeskrivning ingång till Jobbtorg från socialpsykiatrin

1. Ansökan och inledande av utredning

När ansökan om särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier inkommer till stadsdelsnämnden inleds utredning enligt 14 kap. 2 § socialtjänstlagen.

Handläggare ansvarar för att informera den enskilde om handläggningsprocessen samt om utredningens syfte och genomförande. Den enskilde ska ges möjlighet att vara delaktig i utredningens genomförande. Handläggaren gör en initial bedömning av målgruppstillhörighet utifrån stadens definition av socialpsykiatrins målgrupp och om förutsättningar finns för fortsatt utredning enligt gällande kriterier.

2. Samverkans- och utredningsstart (gemensamt möte)

I samband med att utredning inleds genomförs ett gemensamt möte mellan handläggare, Alfa och den enskilde. Mötet utgör startpunkten för utredningsprocessen och har en samlande funktion där information, förväntningar och förutsättningar tydliggörs för samtliga parter.

Detta möte utgör inte ett beslutstillfälle. Det slutgiltiga beslutet fattas av biståndshandläggare efter avslutad utredning. Bedömning av insatsens lämplighet ska så långt som möjligt ske i samråd mellan biståndshandläggare och Alfa.

Inför mötet ansvarar biståndshandläggaren för att ha gjort en första bedömning av målgruppstillhörighet samt att säkerställa att grundläggande kriterier för insatsen bedöms vara uppfyllda.

Syftet med mötet är att:

- ge en gemensam bild av insatsens innehåll och ramar
- tydliggöra den enskildes behov, mål och förutsättningar
- skapa samsyn mellan handläggare, Alfa och den enskilde
- ge underlag för fortsatt utredning och planering
- säkerställa en fungerande samverkan tidigt i processen
- ge fördjupad information om insatsen,
- tydliggöra förväntningar och kriterier,
- samt skapa underlag för fortsatt bedömning.

Mötesförfrågan skickas till Alfa av ansvarig handläggare till alfa@stockholm.se.

3. Utredning enligt DUR

Ansökningar som inkommer till socialtjänsten ska utredas. Alla utredningar inom socialpsykiatrin görs med stadens utredningsinstrument DUR. Utredningen ska ge underlag för bedömning av om den enskilde tillhör målgruppen och har behov av insatsen. I utredningen ska det framgå att den enskilde uppfyller kriterierna för särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier. Detta ska dokumenteras i utredningen.

Utredningen ska ge en helhetsbild av individens situation och innehålla relevant information som kan påverka planering och genomförande av insatsen. I utredningen ska även framgå information kring den enskildes motivation och målsättning med insatsen.

4. Beslut

Efter avslutad utredning fattas beslut enligt 11 kap. 4 § socialtjänstlagen. Se mer information om tillvägagångssätt i bilaga 1.

Beslut fattas av handläggare och baseras på utredningens samlade underlag samt genomförd samverkan.

5. Beställning

Vid beviljad insats upprättas beställning till Alfa enligt av staden fastställd mall.

Beställningen ska ge en sammanhållen bild av den enskildes situation och utgöra underlag för planering och genomförande av insatsen.

Den ska, när det är relevant, omfatta:

- arbetslivs- och utbildningsbakgrund
- försörjningssituation
- hälsa och vårdkontakter
- social situation
- myndighetskontakter och samverkan
- risk- och sårbarhetsaspekter
- den enskildes mål och motivation
- praktiska förutsättningar för kontakt och genomförande

För mer information om vad en beställning ska innehålla, se Socialstyrelsens *Handläggning och dokumentation – en handbok för socialtjänsten.* Se även mer information i bilaga 3 - Stöd vid upprättande av uppdrag till utförare (ALFA).

6. Genomförandeplan

När beslut fattats och beställning inkommit till Alfa kontaktas den enskilde av arbetsspecialist för uppstartsmöte och planering av insatsen.

Genomförandeplan upprättas av Alfa tillsammans med den enskilde och dokumenteras i ParaSol.

Genomförandeplanen ska utformas utifrån individens aktuella mål, behov och förutsättningar. Planen kan vid behov utvecklas och förtydligas efter inledande kartläggningsperiod för att bättre spegla individens situation och målsättning.

Alfa ska delge ansvarig handläggare genomförandeplan inom 15 dagar. Handläggare delges genomförandeplanen i sociala system. När genomförandeplan inkommit betraktas insatsen som påbörjad.

7. Verkställighet

Under praktik, arbete eller studier erbjuds den enskilde individuellt anpassat stöd och regelbunden uppföljning.

Samverkan mellan Alfa, handläggare, psykiatri och övriga nätverk ska eftersträvas för att skapa hållbara förutsättningar för arbete eller studier.

Behov av SIP ska övervägas tidigt i processen, särskilt när flera aktörer är involverade. Detta är i linje med IPS-metodens grundprincip om integrerad samverkan med psykiatrisk vård.

Vid förändringar i individens situation eller om insatsen inte fungerar som planerat ska tidig återkoppling ske mellan Alfa och handläggare.

8. Uppföljning

Uppföljning av insatsen sker som huvudregel minst var sjätte månad eller tidigare vid behov.

Handläggaren har huvudansvar för att initiera uppföljning, men även arbetsspecialist på Alfa kan initiera uppföljning vid behov.

Inför nytt beslut ska gemensam uppföljning genomföras tillsammans med den enskilde och berörda aktörer.

Under pågående insats ska löpande återkoppling ske mellan arbetsspecialist på Alfa och handläggare vid större förändringar, exempelvis:

- praktik,
- arbete,
- studier,
- bristande motivation,
- frånvaro,
- eller förändrad hälsosituation.

9. Avslut

Insatsen avslutas när den enskildes behov av stöd inte längre föreligger eller när annat stöd eller insats blir aktuellt.

Avslut planeras tillsammans med den enskilde och relevanta aktörer i nätverket.

Vid behov kan efterstöd erbjudas via Alfa efter avslutad insats.

Vid förändrad situation hos den enskilde under pågående insats ska detta omgående kommuniceras mellan Alfa och handläggare. Handläggare ansvarar för att ta ställning till eventuell anpassning eller planering mot annan insats.

Bilaga 3. Stöd vid upprättande av beställning till Alfa

Syfte

Denna bilaga är ett stöd vid upprättande av uppdrag till utförare. Syftet är att ge vägledning om vilken information som kan vara relevant att inkludera i beställningen.

Grundprincip

Uppdraget ska ge utföraren ett relevant och tillräckligt underlag för genomförandet av insatsen. Endast information som är nödvändig för utförandet ska ingå, medan övrigt utredningsmaterial och helhetsbedömningar inte behöver återges i beställningen.

1. Information som alltid är relevant att överväga att inkludera

Följande information är normalt relevant för planering och genomförande av insatsen:

- arbetslivs- och utbildningsbakgrund
- aktuell försörjningssituation
- pågående myndighetskontakter (t.ex. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan)
- relevanta vårdkontakter (ex. psykiatri, rättspsykiatri, primärvård)
- övergripande social situation i den mån den påverkar insatsen
- identifierade stödbehov kopplade till arbete eller studier
- den enskildes mål och motivation

2. Information som kan inkluderas vid behov

Följande uppgifter ska endast tas med om de bedöms ha betydelse för genomförandet:

- tidigare insatser eller erfarenheter som är relevanta för planeringen
- kommunikationssätt eller praktiska kontaktförutsättningar
- risk- och sårbarhetsfaktorer som påverkar deltagande eller genomförande
- behov av samverkan med andra aktörer
- uppgifter från andra myndigheter som har betydelse för insatsen

3. Information som normalt inte ska ingå

Följande uppgifter ska inte tas med i uppdraget om de inte har direkt betydelse för genomförandet:

- fullständig historik från utredningen
- uppgifter som saknar koppling till insatsens genomförande
- detaljer som enbart ingår i DUR och inte påverkar utförarens arbete
- upprepning av utredningens helhetsbedömning

4. Bedömningsfråga inför varje uppgift

Inför upprättande av uppdrag ska handläggaren pröva:

Har denna information betydelse för hur utföraren ska planera, genomföra eller anpassa insatsen?

- Om ja → uppgiften kan ingå
- Om nej → uppgiften ska inte ingå i uppdraget